

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เป็นองค์กรใหญ่ที่มีงานซับซ้อนในด้านขนาดและความหลากหลายของวัสดุห้องสมุดที่มีไว้ให้บริการ ตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัยของทบวงมหาวิทยาลัย กำหนดจำนวนวัสดุห้องสมุดว่า จะต้องมิตั้งหนังสือไม่น้อยกว่า 100,000 เล่ม และมีวารสารไม่น้อยกว่า 500 ชื่อ เรื่อง (ทบวงมหาวิทยาลัย 2529 : 13) บัตรรายการซึ่งเป็นเครื่องมือทางบรรณานุกรม จึงเพิ่มจำนวนขึ้นตามวัสดุห้องสมุดด้วย ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการค้นหาบัตรรายการที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงจัดทำบัตรแบ่งคอนหรือบัตรนำ (Guide Cards) ขึ้นเป็น "การนำ" (Guiding) ใช้แยกย่อยบัตรรายการทุกประเภทเพื่อช่วยผู้ใช้ให้เข้าถึงข้อมูลทางบรรณานุกรมที่บันทึกไว้ในบัตรรายการได้รวดเร็วขึ้น

ความหมายของคำว่า "การนำ" คือกระบวนการหนึ่งในระบบ เครื่องหมายบอกสถานที่ แขนงงาน การติดป้ายเครื่องหมาย แผ่นป้ายตามชั้นหนังสือ สัญลักษณ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นล้วนมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ใช้ช่วยเหลือตนเองได้โดยทราบบริการ ประเภทของหนังสือ และวัสดุห้องสมุดประเภทต่าง ๆ (Harrod's Librarians' Glossary of Terms Used in Librarianship 1987 : 343) ดังนั้นบัตรแบ่งคอนจึงเป็นจุดเข้าถึงที่นำไปสู่ข้อมูลทางบรรณานุกรมที่ต้องการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

บัตรแบ่งคอน คือ บัตรที่มีขนาดและรูปร่างเหมือนบัตรรายการ ซึ่งมีส่วนบนยื่นออกมาจากขอบบัตรด้านบน เพื่อให้เห็นการจัดเรียงบัตรรายการ เมื่อนำไปเรียงปนกับบัตรรายการ ช่วยให้ผู้ใช้ค้นหารายการที่ต้องการไม่ผิดพลาด (Harrod's Librarians' Glossary of Terms Used in Librarianship 1987: 343) เพราะส่วนบนที่ยื่นออกมาจะใช้บันทึกข้อความบางตอนจากรายการแรกของบัตรรายการที่นำ ซึ่งอาจจะเป็นอักษร คำ หรือวลี ตัวอย่างเช่น

รายการนำที่เป็นอักษร

ครูณี ฅ-

ครูณี น-

บรรเจิด ก-

รายการนำที่เป็นคำ

การท่องเที่ยว

การเพาะปลูก

กำแพงเพชร

รายการนำที่เป็นวลี

การเรียนการสอนวิชา...

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ...

วิทยาศาสตร์กับชีวิต

รายการนำที่เป็นอักษร

Palmer, R.P.

Robinson, B.

Robinson, J.F.

รายการนำที่เป็นคำ

Biology

Chemistry

Geology

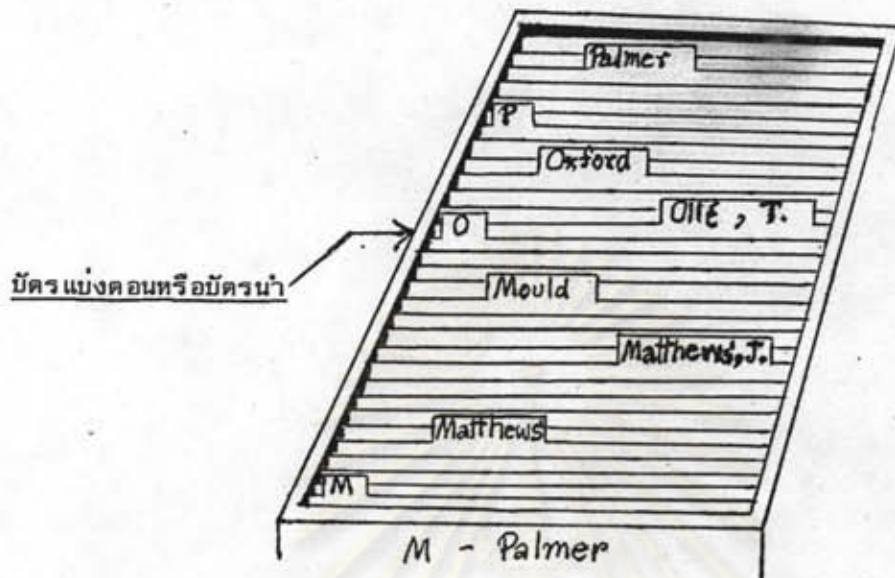
รายการนำที่เป็นวลี

Color and Cataloging

Library Services in School

Signs and Guiding

ตัวอย่างลิ้นชักบัตรรายการ

หมายเหตุ

สีของบัตรแบ่งตอน ส่วนใหญ่จะมีสีแตกต่างจากสีของบัตรรายการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากหน้าที่ใน "การนำ" ของบัตรแบ่งตอนได้ทำให้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ขึ้น งานวิจัยเกี่ยวกับบัตรแบ่งตอนในต่างประเทศ มีจำนวน 6 เรื่อง สรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

Frederickson and Michael (1976: 356-366) ศึกษาการนำในรายการ หัวเรื่องด้านการแพทย์ ซึ่งห้องสมุดโรงเรียนแพทย์จะให้หัวเรื่องด้านการแพทย์ โดยใช้คู่มือการให้หัวเรื่องของ "Medical Subject Headings (MeSH)" และ "National Library of Medicine (NLM)" โดยใช้แบบสอบถามส่งให้ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์แถบอเมริกาเหนือ 114 แห่ง คอบแบบสอบถาม เพื่อวิเคราะห์รายการหัวเรื่องใหญ่และหัวเรื่องย่อยที่ห้องสมุดจัดทำเป็นบัตรหลักฐานหัวเรื่องที่ใช้ (Subject Authority) การเรียงบัตรรายการแบบพจนานุกรม (Dictionary Catalog) หรือแบบแยกประเภท (Divided Catalog) อนาคตของบัตรเรื่องด้านการแพทย์ การปรับปรุงหัวเรื่องของ MeSH ให้ทันสมัย การใช้บัตรแบ่งตอนในบัตร

เรื่อง การให้หัวเรื่องย่อยของ MeSH ขอบเขตการให้หัวเรื่องของ MeSH และ NLM และการประชุมเกี่ยวกับการเรียงบัตรรายการ

Kemp (1976: 143-148) ศึกษาการจัดทำบัตรแม่คอนของห้องสมุดมหาวิทยาลัย Oregon ซึ่งแต่เดิมห้องสมุดเรียงบัตรรายการแบบพจนานุกรม ค่อมมาจึงเรียงบัตรรายการแบบแยกประเภท พบว่า สีของบัตรแม่คอนและขนาดของบัตร คือ 8.5x12.5 เซนติเมตร ใช้แยกประเภทของบัตรรายการว่าเป็นบัตรผู้แต่ง บัตรชื่อเรื่อง หรือบัตรเรื่อง การปรับปรุงรายการต่าง ๆ ของบัตรแม่คอนให้เด่นสะดุดตา กับการจัดทำบัตรแม่คอนแบบใหม่ช่วยให้ห้องสมุดเรียงบัตรแบบแยกประเภทได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยห้องสมุดจะต้องกำหนดหน้าที่ของบุคลากรและค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงการเรียงบัตรไว้ล่วงหน้า

Humphries and Chapman (1978: 249-250) ศึกษาการนำในรายการหัวเรื่องและการจัดทำบัตรแม่คอนในบัตรเรื่อง ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย Brunel ที่ใช้บัตรแม่คอนแยกประเภทของรายการหัวเรื่องตามคู่มือของ Library of Congress ซึ่งมีการเพิ่มเติมและยกเลิกหัวเรื่องเสมอ พบว่าการใช้บัตรแม่คอนขนาด $3\frac{1}{4} \times 5$ นิ้ว สีฟ้าเป็นบัตรแม่คอนในรายการหัวเรื่องและบัตรสีเหลืองในรายการโยง หรืออ้างถึงหัวเรื่องเดิมที่เลิกใช้ช่วยให้ห้องสมุดปรับปรุงหัวเรื่องอย่างมีระบบและทันสมัย นอกจากสีของบัตรแม่คอนช่วยให้สะดวกต่อการแก้ไขหัวเรื่องแล้ว ยังนำมาใช้จัดระบบบัตรโยงทั้งประเภท "ดูที่" และ "ดูเพิ่มเติม" กับการเปรียบเทียบคำซึ่งอังกฤษและอเมริกัน เขียนต่างกัน Humphries and Chapman เสนอแนะอีกว่าห้องสมุดควรเรียงบัตรเรื่องตามลำดับยุคสมัยการใช้หัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

Hermes (1982: 2-3) ศึกษาการจัดทำบัตรแม่คอนให้สัมพันธ์กับ เลขหมู่หนังสือระบบทศนิยมสากล "Universal Decimal Classification (UDC)" ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย Munster พบว่า สีของบัตรแม่คอนใช้แยกประเภทของบัตรรายการ และช่วยเน้นความสัมพันธ์ของคำสำคัญ (Keywords) หนึ่ง ๆ กับเลขหมู่หนังสือได้ ถ้าห้องสมุดจะจัดทำป้ายอธิบายสัญลักษณ์บัตรรายการ เกี่ยวกับวิธีการใช้บัตรรายการและการสื่อความหมายของบัตรแม่คอนก็จะช่วยให้ผู้ใช้สื่อสารรับรู้และค้นหาบัตรรายการได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และห้องสมุดจะสะดวกในการขยายคำสำคัญและ เลขหมู่หนังสือระบบทศนิยมสากลให้ทันสมัยด้วย

Schiopu (1985: 41-52) ศึกษาประโยชน์ของบัตรแม่งคองในการใช้นำค้นรายการต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ รายการผู้แต่ง รายการชื่อเรื่อง และรายการหัวเรื่อง โดยใช้สิทธิของบัตรในห้องสมุดคณะที่มีหลักสูตรด้านภาษายุโรปตะวันออกยุคคลาสสิกและ โรแมนติคของมหาวิทยาลัย Bucharest ในประเทศ Rumania พบว่าสิทธิของบัตรแม่งคองแยกประเภทของรายการต่าง ๆ ที่ใช้นำช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการค้นหาหนังสือ ตามการจัดหมู่ระบบทศนิยมสากล สำหรับบุคคลที่ไม่มีความรู้ด้านบรรณารักษศาสตร์

Seiler (1986: 1060-1062) ศึกษาเกี่ยวกับงานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าของบุคลากรสถาบันห้องสมุดแห่งเยอรมันตะวันตกชื่อ Deutsches Bibliotheksinstitut ซึ่งมีสิ่งพิมพ์ค้นฉบับต่าง ๆ 7,500 ฉบับ โดยใช้บัตรรายการเป็นเครื่องมือช่วยค้น พบว่าการใช้บัตรนำในรายการคำสำคัญจากคู่มือฐานข้อมูลหัวเรื่อง DOBI 172 เรื่อง ช่วยนำค้นคำสำคัญจากบัตรเรื่อง จัดระบบเรียงลำดับอักษรคำสำคัญของวัสดุแต่ละประเภทได้สะดวก รวมทั้งสถาบันสามารถเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงแก้ไข คำสำคัญย้อนหลังมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งนับว่าได้ประโยชน์มากในการจัดทำคู่มือการให้หัวเรื่องของฐานข้อมูล DOBI จัดหมู่ระบบออนไลน์และขยายฐานข้อมูล DOBI ได้กว้างยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้อาศัยแนวความคิดและการใช้คำถามจากแบบสอบถามของงานวิจัยดังกล่าวนี้ มาใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ เพราะงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับเรื่องบัตรนำยังไม่มีเลย คงมีแต่วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการศึกษากลุ่มผู้ใช้บัตรรายการ คือ ผู้ใช้ห้องสมุดและบรรณารักษ์ ประมาณ 10 เรื่อง ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ท.ศ. 2515-2532 และจากการศึกษารายละเอียดของวิทยานิพนธ์ทั้ง 10 เรื่องนี้ ปรากฏว่ามีอยู่ 7 เรื่อง กล่าวถึงปัญหาและประโยชน์ของบัตรรายการที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้บัตรแม่งคองด้วย ได้แก่

1. กลุ่มผู้ใช้ห้องสมุด

ชมภู ไชติจรรย์ะ (2515) ศึกษาการใช้บัตรรายการของนิสิตนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร จำนวน 775 คน โดยใช้แบบสอบถาม พบว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บัตรรายการเพื่อค้นหาหนังสือตามที่ขึ้นเรียนมอบหมาย รายการในบัตรรายการที่นิยมใช้ คือ เลขเรียกหนังสือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และหัวเรื่อง ปัญหาในการใช้บัตรรายการ คือ ค้นหาหนังสือได้ช้า เพราะห้องสมุดให้ เลข เรียกหนังสือซ้ำกัน ผู้ใช้ต้องการให้ห้องสมุดทำเครื่องหมาย

ในบัตรรายการถ้า เป็นหนังสือจองและหนังสือที่กำลังซ่อม และ เสนอแนะว่าหนังสือแต่ละเล่มควรมีเลข เรียงหนังสือไม่ซ้ำกัน และวิชาการใช้ห้องสมุด ควรให้ความรู้ เรื่องวิธีการค้นหาหัวเรื่อง และการให้หัวเรื่อง และห้องสมุดควรจัดทำคู่มือการใช้บัตรรายการด้วย

ศรีสุตา บุญชัย (2527) ศึกษาการใช้บัตรรายการของนักศึกษาที่เข้าใช้สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ จำนวน 464 คน โดยใช้แบบสอบถาม พบว่านักศึกษาใช้บัตรรายการเพื่อ ค้นหา เอกสารสำหรับ เขียนรายงานที่ได้รับมอบหมายจากชั้นเรียน ส่วนอาจารย์ใช้บัตรรายการ เพื่อค้นหา เอกสารสำหรับการวิจัยและเตรียมสอนวิชาต่าง ๆ รายการในบัตรรายการที่ใช้ใช้มากที่สุด คือ เลข เรียงหนังสือ หัวเรื่อง ชื่อผู้แต่ง แนวสืบค้น และชื่อเรื่อง ปัญหาในการใช้บัตรรายการ คือ มีบัตรรายการแต่ไม่มีหนังสือบนชั้น และผู้ใช้ต้องการให้ห้องสมุดจัดทำบัตร เรื่องที่มีหัวเรื่องย่อย เพื่อ ช่วยให้ค้นหา เอกสารได้สะดวกและรวดเร็ว

ศรีพันธุ์ พิพัฒน์ (2528) ศึกษาการใช้บัตรรายการในห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 331 คน โดยใช้แบบสอบถาม พบว่านักศึกษาใช้บัตรรายการเพื่อ ค้นหา เอกสารประกอบการ เรียนตามที่อาจารย์กำหนด และตามความสนใจ รายการในบัตร รายการที่ใช้มากที่สุด คือ เลข เรียงหนังสือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และหัวเรื่อง ส่วนปัญหาและอุปสรรค ในการใช้บัตรรายการ พบว่าผู้ใช้ไม่คุ้นเคยกับรายการในบัตรรายการ และค้นหาบัตรรายการผิดที่ เพราะขาดประสบการณ์ในการใช้บัตรรายการ

วิไล อัครคิษยา (2530) ศึกษาการใช้บัตรรายการของนักศึกษามหาวิทยาลัย รามคำแหง จำนวน 892 คน โดยใช้แบบสอบถาม พบว่าเป็นผู้ใช้บัตรรายการร้อยละ 56.05 สาเหตุสำคัญที่ไม่ใช้บัตรรายการคือ ไม่มีความรู้ในการใช้บัตรรายการหรือใช้บัตรรายการไม่เป็น และให้ข้อ เสนอแนะว่านักศึกษาต้องการให้ห้องสมุดจัดทำ แผ่นป้าย แสดงวิธีการใช้บัตรรายการ อย่าง ละเอียดบนตู้บัตร และมีบรรณารักษ์แนะนำการใช้บัตรรายการที่บริเวณตู้บัตร นักศึกษาใช้บัตร รายการ เพื่อค้นหาหนังสือประกอบการ เรียนตามความสนใจหรือที่อาจารย์กำหนด รายการในบัตร รายการที่ใช้มากที่สุด คือ ชื่อเรื่อง และหัวเรื่อง ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต้องการได้รับทักษะในการ ใช้บัตรรายการระดับมาก และต้องการแผ่นป้ายแสดงวิธีการใช้บัตรรายการอย่างละเอียด

2. กลุ่มบรรณาธิการ

จันทร์ เพ็ญ เล่าอิทธิโชติ (2530) ศึกษาริเคราะห์คำถามคำตอบของงานบริการค้นคว้าของหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่าทรัพยากรสารนิเทศที่บรรณาธิการใช้ในงานบริการตอบคำถามมากที่สุด คือ บัตรรายการ และรองลงมาได้แก่ หนังสืออ้างอิง

จิราภรณ์ จันทร์คำ (2530) ศึกษาริเคราะห์คำถามและคำตอบของบริการอ้างอิงในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ พบว่าวัสดุที่ใช้ค้นหาคำตอบมากเป็นอันดับหนึ่งคือ บัตรรายการ รองลงมาคือ หนังสืออ้างอิง

แววตา พานิชศิริม (2532) ศึกษาการใช้บัตรรายการของบรรณาธิการห้องสมุดมหาวิทยาลัย พบว่าบรรณาธิการส่วนใหญ่ใช้บัตรรายการ เพื่อใช้ปฏิบัติงานและเหตุผลส่วนตัวประเภทของบัตรรายการที่ใช้มากที่สุด คือ บัตร เรื่อง และรายการในบัตรรายการที่ใช้มากตามลำดับ คือ เลข เรียงหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ชื่อ เรื่อง หัวเรื่อง และรายการโยงต่าง ๆ

เนื่องจากในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับบัตรแ่งคอนมาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษา เกี่ยวกับการใช้บัตรแ่งคอนของผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อให้ทราบว่ามีการใช้บัตร แ่งคอนได้ตรงตามนโยบายในการจัดทำบัตรแ่งคอนของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ซึ่งมีทั้งการจัดทำบัตรแ่งคอนเชิงคุณภาพคือ จัดทำบัตรแ่งคอนโดยพิจารณาจากข้อความที่ใช้ในการนำค้นบัตรรายการ และเชิงปริมาณ คือ จัดทำตามจำนวนของบัตรรายการ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ในการใช้บัตรแ่งคอน เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายที่เกี่ยวกับหลักของการจัดทำบัตรแ่งคอนของห้องสมุดมหาวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาประโยชน์และปัญหาของการใช้บัตรแ่งคอนในการนำค้นบัตรรายการ

สมมติฐานในการวิจัย

การจัดทำบัตรแ่งคอนของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ตามหลักวิชาบรรณารักษศาสตร์ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยได้รับความสะดวกในการใช้บัตรรายการ

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นโยบายที่เกี่ยวกับหลักของการจัดทำบัตรแม่คอนของห้องสมุดมหาวิทยาลัย และการใช้หรือไม่ใช้บัตรแม่คอนของผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดทำหรือไม่จัดทำบัตรแม่คอนของห้องสมุดมหาวิทยาลัย การจัดทำบัตรแม่คอน เชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณ สีและขนาดของบัตรแม่คอน จุดเข้าถึง (Access Points) จากบัตรแม่คอน ประโยชน์และปัญหาของการใช้บัตรแม่คอนในการนำค้นบัตรรายการของผู้ใช้ห้องสมุด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษา เกี่ยวกับ เรื่องดังต่อไปนี้

1. นโยบายของการจัดทำบัตรแม่คอนของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ซึ่งได้แก่
 - 1.1 การจัดทำหรือไม่จัดทำบัตรแม่คอน
 - 1.2 การจัดทำบัตรแม่คอน เชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณ
 - 1.3 สีและขนาดของบัตรแม่คอน
2. จุดเข้าถึงจากส่วนบนที่ยื่นออกมาจากบัตรแม่คอน
3. การใช้และไม่ใช้บัตรแม่คอน ซึ่งได้แก่
 - 3.1 สภาพการใช้บัตรแม่คอนในห้องสมุดมหาวิทยาลัย
 - 3.2 ประโยชน์ของบัตรแม่คอนที่ผู้ใช้ห้องสมุดได้รับ
 - 3.3 ปัญหาต่าง ๆ ในการใช้บัตรแม่คอนในการนำค้นบัตรรายการ

ผู้วิจัยเลือกศึกษา เฉพาะห้องสมุดกลาง (Central Library หรือ Library Center) สังกัดมหาวิทยาลัยระบบปิดของรัฐ 10 แห่ง (มหาวิทยาลัยระบบปิด สามารถรับนิสิตนักศึกษา เข้าศึกษาได้ตามจำนวนที่มหาวิทยาลัยระบุไว้เท่านั้น) เฉพาะมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศิลปากร

วังท่าพระ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บรรณารักษ์หัวหน้างานเทคนิคหรือวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการหนังสือ และส่งแบบสอบถามให้ผู้ใช้ห้องสมุดตอบคำถาม จำนวน 400 ชุด โดยการสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 28,554 คน ซึ่งเป็นสมาชิกห้องสมุดทั้งสมาชิกใหม่และสมาชิกเก่าต่ออายุบัตรระหว่างภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2532 ตามสถิติที่ได้จากงานบริการของห้องสมุดแต่ละแห่ง เก็บรวบรวมไว้ เหตุผลที่ไม่ศึกษาประชากรจากมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ เพราะมีจำนวนประชากรมากและน้อยเกินไป คือห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีสมาชิกห้องสมุด จำนวน 154,635 คน และสำนักบรรณสาร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีสมาชิกห้องสมุด จำนวน 115 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเบื้องต้น คือ หาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ในบทที่ 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงนโยบายในการจัดทำบัตร แม่กองของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร
2. ทำให้ทราบถึงการใช่หรือไม่ใช่บัตรแม่กองในการนำค้นบัตรรายการของผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร

อธิบายคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

บัตรแม่กอง (Guide Card) คือบัตรที่จัดทำขึ้นเพื่อแบ่งคอนบัตรรายการ หรือแฟ้มเอกสาร แสดงถึง การจัด เรียง ลำดับอักษรของจุด เข้าถึงจากบัตรอย่างง่าย ๆ เป็นข้อความสั้น ๆ และรัดกุม ดังนั้นบัตรแม่กองจึงมีขอบบัตรด้านบนสูงกว่าบัตรอื่น ๆ ในตู้บัตรรายการหรือตู้เก็บเอกสาร ชนิดของบัตรแม่กอง ประกอบด้วย บัตรแม่กองอักษร คำ กลุ่มคำ และข้อความสั้น ๆ ซึ่งห้องสมุดหรือผู้จัดทำจะจัดทำขึ้นใช้เพียงชนิดใดชนิดหนึ่งหรือทุกชนิดก็ได้ แล้วแต่จำนวนบัตรรายการที่มีอยู่ในห้องสมุด หน้าที่ของบัตรแม่กองก็คือ ใช้แยกย่อยรายการต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ รายการผู้แต่ง รายการชื่อเรื่อง และรายการหัวเรื่อง

จุดเข้าถึง (Access Point) มีความหมาย 3 อย่าง ได้แก่

1. วิสัยมานยนาม คำ กลุ่มคำ รหัส และรายการต่าง ๆ ในการบันทึกข้อมูลทางบรรณานุกรม ช่วยผู้ใช้ค้นหาข้อมูลจากบรรณานุกรมนั้น ๆ
2. คำเฉพาะหรือคำขึ้นต้นของบัตรบรรณานุกรม เพื่อใช้ในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของบัตร
3. การจัดเก็บและค้นคืนฐานข้อมูลสารนิเทศ จะมีเขตข้อมูล ซึ่งแสดงถึงวิธีการเข้าถึงบันทึก (Record) หรือแฟ้มข้อมูล (File)

รายการนำค้น (Catchword Entry) คือ อักษร คำ หรือกลุ่มคำ ที่เลือกจากคำสำคัญ ซึ่งขึ้นต้นรายการของบัตรรายการหรือบัตรบรรณานุกรม มีลักษณะเป็นคำจำง่าย เด่นสะดุดตา เป็นรายการที่พิมพ์ลงบนส่วนที่ยื่นออกมาจากบัตรแม่กองให้สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน เพื่อให้นำค้นบัตรรายการได้สะดวกรวดเร็ว

ความหมายอีกแห่งหนึ่ง เป็นคำนำค้นหรือคำนำทางซึ่งปรากฏอยู่ที่ส่วนบนของหน้าหนังสือหรือคอลัมน์ เป็นคำขึ้นต้นหรือคำท้ายสุดของหน้าหนังสือหรือคอลัมน์ ในหนังสือหรณานุกรม หรือสารานุกรม ช่วยให้ทราบว่า เรื่องที่ต้องการอยู่ส่วนนั้น ๆ หรือไม่ และช่วยให้ค้นหาเรื่องดังกล่าวสะดวกขึ้น

การจัดทำบัตรแม่กองเชิงคุณภาพ หมายถึง การจัดทำบัตรแม่กองโดยพิจารณา

ประโยชน์ในการใช้บัตรแบ่งตอน เพื่อการนำค้นบัตรรายการของผู้ใช้ห้องสมุด ซึ่งมีจะแยกย่อยด้วยบัตรแบ่งตอน 3 ประเภท คือ ประเภทนำด้วยอักษรตัวแรก (Primary Guides) ประเภทนำข้อความที่ตามมา (Secondary or Auxiliary Guides) และประเภทนำด้วยวลีหรือข้อความที่เฉพาะเจาะจง (Title or File Guides)

การจัดทำบัตรแบ่งตอนเชิงปริมาณ หมายถึง การจัดทำบัตรแบ่งตอนโดยพิจารณาจากจำนวนบัตรรายการ ซึ่งห้องสมุดแต่ละแห่งมีเกณฑ์ในการจัดทำบัตรแบ่งตอนประเภทนี้ต่างกัน บางแห่งอาจใช้การวัดความหนาของบัตร การประมาณจำนวนบัตรรายการด้วยสายตา หรือความแน่นของบัตรรายการในแต่ละชั้นชั้กบัตรรายการ แล้วแต่เห็นสมควร และความเหมาะสมของบรรณารักษ์ผู้จัดทำบัตรแบ่งตอน เพื่อให้ผู้ใช้ค้นหาบัตรรายการได้สะดวกรวดเร็วและเพื่อความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นชั้กบัตรรายการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย